

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОЛІ ПРОВІЗОРА (ФАРМАЦЕВТА) В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Міщенко О. Я., Осташко В. Ф.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

clinpharmacol_ipksph@nuph.edu.ua

Наприкінці ХХ століття у практичній фармації відбулися зміни які сприяли переходу від суто торгової діяльності провізорів (фармацевтів) до медичної складової. Сьогодення вимагає забезпечення запитів та потреб споживачів медичних послуг, включаючи і медичних працівників, не тільки на фармацевтичні і парафармацевтичні товари, а і на науково-консультативні послуги з питань вибору найбільш ефективних і безпечних лікарських засобів (ЛЗ), порядку їх придбання, зберігання і використання з урахуванням клінічних ситуацій і особливостей пацієнтів. Фармацевтична допомога повинна бути професійною, висококваліфікованою, своєчасною та доступною.

На сьогодні основні особливості фармацевтичного обслуговування висвітлені у «Належній аптечній практиці» (Good Pharmacy Practice – GPP). Її вимоги вказують на те, що найголовнішим для провізорів (фармацевтів) повинна бути турбота про пацієнта, а основою фармацевтичної діяльності є не тільки торгівельна складова, але й надання необхідної інформації та порад відвідувачеві аптеки, контроль за ефектами від наданих ЛЗ і порад; раціональне і економне призначення ЛЗ і правильне їх використання, а також пропаганда здорового способу життя.

Дотримання цих вимог потребує значних «ідеологічних» змін фармацевтичної практики. Бо провізор (фармацевт) повинен бути професіоналом своєї справи, а саме враховувати не тільки економічні чинники своєї діяльності, а і мати можливість впливати на рішення пацієнта про застосування ЛЗ; володіти необхідною інформацією про сучасні аспекти захворювань, використовувати ЛЗ тощо.

Мета дослідження: з'ясувати особливості розподілу соціальних ролей у фармацевції відносно її становлення як самостійного соціального інституту, який має значний вплив на здоров'я і якість життя людей.

Сучасні національні стандарти фармацевтичної допомоги повинні створити умови для того, щоб фармацевтичні працівники мали законну можливість не тільки займатися механічним відпуском ЛЗ, але дійсно бути носієм спеціалізованих знань, радником медичних працівників та пацієнтів.

Розширення ролі фармацевтів у громадській охороні здоров'я має супроводжуватися переглядом законодавчих актів, а також вдосконаленням системи підготовки кадрів і системи безперервної післядипломної освіти. Основними вимогами до соціальної ролі надавача фармацевтичних послуг є: інформованість про основні ЛЗ; особливості перебігу та схеми лікування найбільш поширених захворювань; володіння основами раціонального застосування ЛЗ і правилами проведення фармацевтичної опіки медичних працівників, пацієнтів та їх представників; контроль за інформацією, що надходить від виробника ЛЗ через їх представників і рекламу; вміння інформувати населення з питань профілактики захворювань; інформувати медичних працівників про асортимент ЛЗ, взаємозамінність, терапевтичні ефекти, несумісність та з інших питань; вміння надавати першу долікарську допомогу; консультувати споживачів з нормативно-правових питань, що регламентують споживання та заміщення ЛЗ, про їх права і обов'язки тощо. Але неостанньою для працівника фармацевції є і торгова складова його діяльності, а саме: закупівля, зберігання, роздрібна і оптова реалізація готових ЛЗ і субстанцій, імунобіологічних препаратів, виробів медичного призначення, парафармацевтичної продукції та інших товарів, що реалізуються через фармацевтичну мережу; фасовка субстанцій для лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ), здійснювана у рамках фармацевтичної діяльності; відпуск населенню і представникам ЛПЗ, готових ЛЗ, імунобіологічних препаратів, виробів медичного призначення за безкоштовними і пільговими рецептами і вимогами ЛПЗ; інформування державних органів, які здійснюють контроль і

нагляд за фармацевтичною діяльністю, про кількісний і якісний аспекти фармацевтичної діяльності; інформування виробників ЛЗ про споживання медикаментів і потреби фармацевтичного ринку.

Маючи значний обсяг різноманітних соціальних ролей у своїй трудовій діяльності сучасний спеціаліст практичної фармації в умовах фармацевтичного ринку, що швидко розвивається, повинен вільно володіти теорією та практикою соціальних ролей в фармації і вміти швидко адаптуватися до нових функцій, які покладаються на нього. Ця діяльність спрямована на добровільну зміну суспільних відносин між державою, бізнесом, лікарем та провізором (фармацевтом) заради збереження здоров'я пацієнта.

Працівник практичної фармації в сучасних умовах покликаний до зменшення ступеню недовіри пацієнтів до системи охорони громадського здоров'я, що сприятиме зниженню частоти невідповідального самолікування, неконтрольованого вживання ЛЗ, хронізації захворювань, сприятиме підвищенню усвідомлення споживачами можливих негативних наслідків самолікування, наприклад таких, як розвиток резистентності мікроорганізмів до антибактеріальних препаратів при їх нераціональному застосуванні тощо. Пацієнти повинні отримувати якісну, доступну, своєчасну фармацевтичну допомогу і сучасний професіонал практичної фармації повинен мати всі можливості її вчасного та ефективного надання. Зважаючи на вкрай негативні статистичні показники стану здоров'я населення в Україні, є дуже важливим регулювання взаємовідносин держави і фармацевтичного бізнесу, медичних і фармацевтичних працівників, провізора (фармацевта) і пацієнта або його представника.

Таким чином, соціальні ролі сучасного працівника практичної фармації повинні повною мірою охоплювати не тільки його торгівельно-економічну діяльність, а і обов'язково включати здійснення фармацевтичної опіки; участь у системі фармаконагляду; надання консультативної допомоги відвідувачам аптеки з питань відповідального самолікування та попередження й профілактики захворювань.